

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาของปัญหา

ปัจจุบันคนไทยและสังคมไทยต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงของโลก ทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยีอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและหลากหลายเพราะกระแสโลกาภิวัตน์ การที่จะให้ประเทศชาติสามารถดำรงอยู่อย่างมั่นคงและปลอดภัย ประชาชนของประเทศจึงต้องมีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และภูมิปัญญาที่รู้เท่าทันโลก สามารถสร้างสรรค์สิ่งใหม่ให้เกิดกับสังคมไทย เพื่อให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ การศึกษาจึงเป็นกระบวนการสำคัญยิ่งในการพัฒนาคุณภาพประชากรให้มีความรู้ ความคิด สามารถวิเคราะห์วิจารณ์ รู้จักแก้ปัญหาและการประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถศึกษาค้นคว้า แสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้ รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของโลก โดยปัจจัยสำคัญที่จะเผชิญการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายดังกล่าว ได้แก่คุณภาพของคน ให้มีคุณธรรม จริยธรรม เลื่อมใสศรัทธาในหลักธรรมแห่งศาสนาและสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

การศึกษาเป็นพื้นฐานที่จะนำไปสู่การพัฒนาตนเองของมนุษย์ คนที่ได้รับการศึกษาอย่างเหมาะสม จะเป็นคนที่สามารถใช้ชีวิตได้อย่างถูกต้องตามครรลองคลองธรรม และได้รับแต่สิ่งดี ๆ การศึกษาจึงเปรียบเสมือนปัจจัยในการดำรงชีวิตที่มนุษย์ต้องแสวงหาและเพิ่มพูนความรู้ตลอดเวลา เพื่อพัฒนาตนเอง ดังแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งกำหนดว่าคุณภาพทรัพยากรมนุษย์เป็นหัวใจสำคัญยิ่ง และคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ส่วนหนึ่งมาจากการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานจากระบบโรงเรียน การศึกษาขั้นพื้นฐานที่กระทรวงศึกษาธิการกำลังดำเนินการอยู่ในขณะนี้จะต้องเป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของคนไทย โดยให้ทุกคนมีความสุข มีความรู้ความสามารถและทักษะในการแสวงหาความรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตและทันต่อการเปลี่ยนแปลง (สมศักดิ์ สิ้นธุระเวชญ์, 2541, หน้า 30) ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นเครื่องมือในการสร้างคุณภาพของคนในชาติให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 116 ตอนที่ 74ก. ลงวันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2542 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม 2542 เป็นต้นไป

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เป็นกฎหมายแม่บทในการบริหารและการจัดการศึกษาอบรม และเป็นกลไกสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาของประเทศ (กรมสามัญศึกษา, 2542 ข. หน้า ก) ในกระบวนการและขั้นตอนต่างๆ ในการดำเนินการปฏิรูปการศึกษานี้ นับว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542. หน้า คำนำ) .พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ โดยหน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาต้องมีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษาอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุก 5 ปี (กรมสามัญศึกษา, 2542 ข. หน้า ก) คุณภาพของการจัดการศึกษาของไทย ยังมีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ ผู้จบการศึกษาในแต่ละระดับของหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานยังไม่มีคุณภาพที่สังคมพอใจ จนแสดงถึงการไม่ตอบสนองต่อความต้องการของสังคม ไม่มีมาตรฐานกลางที่โรงเรียนต่าง ๆ พึ่งมีพึงประสงค์ และพึงผลิตให้ได้ผลเท่าเทียมกัน “ การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือในการพัฒนาอย่างเต็มที่ เพื่อเตรียมคนให้มีลักษณะ มองกว้าง คิดไกล ใฝ่ดี ” (กรมสามัญศึกษา, 2542 ก. หน้า 2) เน้นการพัฒนาที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และสังคม สามารถเผชิญกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อีกทั้งเพียบพร้อมด้วย คุณธรรม จริยธรรม

การจัดการศึกษาในปัจจุบัน ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทุกระดับ ทั้งนี้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่ต้องการ โดยทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินงานจัดการศึกษา และรัฐต้องกระจายอำนาจในการบริหารงบประมาณ บุคลากรและทรัพยากรให้โรงเรียน เพื่อสร้างความมั่นใจให้โรงเรียนดำเนินการจัดการศึกษาได้ตามมาตรฐาน ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรและสังคมต้องการ โดยเน้นผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินงานและตรวจสอบการดำเนินงานของโรงเรียนด้วย (กรมวิชาการ, 2542. หน้า 1)

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งมีการประกันคุณภาพภายในและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหาร ที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐาน การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การรับรองว่าการให้การศึกษา การฝึกฝน การอบรม จะต้องทำให้ลูก้า ซึ่งหมายถึง นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม และบุคลากรในองค์กรเกิดความพึงพอใจ ด้วยกระบวนการของการวางแผนและการจัดการที่ได้รับความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา

หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการศึกษาและชุมชนที่ตั้งอยู่ เพื่อให้บังเกิดผลผลิตที่เป็นไปตามความคาดหวังของสังคมและหลักสูตร ซึ่งการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนจะประสบผลสำเร็จต้องอาศัยยุทธศาสตร์ในการประกันคุณภาพการศึกษาด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543. หน้า คำนำ)

ถึงแม้ว่าพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดไว้ในหมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาว่าให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายใน และ ระบบการประกันคุณภาพภายนอก โดยหน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าระบบการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษา (กรมวิชาการ, 2542. หน้า 1) แต่ในสภาพความเป็นจริงแล้วสถานศึกษาที่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการแต่ละแห่งมีความแตกต่างกันทั้งด้านบุคลากร ทรัพยากร งบประมาณ ความห่างไกลจากแหล่งชุมชนเมือง ขนาด และที่ตั้งของสถานศึกษา ก็มีส่วนทำให้การปฏิบัติงานของบุคลากรมีความแตกต่างกันไปด้วย ดังนั้นสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน) จึงได้กำหนดมาตรฐานการศึกษา ตัวบ่งชี้และเกณฑ์พิจารณาเพื่อการประเมินภายนอกในรอบแรก เป็นแนวทางในการประเมินสถานศึกษาเพื่อเสนอแนะ ปรับปรุง และพัฒนาในอนาคต โดยเปรียบผู้ประเมินภายนอก เป็นเสมือนหมอบโรงเรียนที่จะช่วยเสนอแนะให้สถานศึกษาแต่ละแห่งพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา

ยุทธศาสตร์การประกันคุณภาพภายใน ประกอบด้วย การพัฒนามาตรฐานการศึกษา จำแนกเป็นมาตรฐาน 4 ระดับ คือ (1) มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ(2) มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน (3)มาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการรับรองมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และ (4) มาตรฐานระดับสถานศึกษา เป้าหมายการศึกษาของชาติเป็นมาตรฐานที่กล่าวถึง ความรู้ ความสามารถ ทักษะและคุณลักษณะที่ไม่ผูกพันกับเนื้อหาวิชา และมาตรฐานวิชาการ หรือมาตรฐานระดับวิชา เป็นมาตรฐานที่กำหนดว่า ผู้เรียนจะต้องรู้อะไร และทำอะไรได้ ในเนื้อหาสาระของวิชาเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี โดยกำหนดตามช่วงชั้นปี มาตรฐานนี้ถูกกำหนดตามหลักวิชาการเป็นกรอบ และแนวทางในดำเนินการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา อย่างมีทิศทางชัดเจน และสอดคล้องกับสภาพการเรียนการสอน (กรมวิชาการ, 2544. หน้า 31 - 35)

การปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาให้ได้ผลนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ที่มีอิทธิพลต่อบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งธริลลา และคณะ (Trilla et al., 1996. p. 619) กล่าวว่า การที่บุคคลจะปฏิบัติหน้าที่ได้ดีหรือไม่ดีขึ้นอยู่กับแหล่งทรัพยากรที่มี และการเข้าถึงแหล่งทรัพยากรนั้น ทั้งนี้หมายถึงรวมถึงทรัพยากรบุคคลด้วย ดังนั้น การที่บุคคลปฏิบัติงานที่รับผิดชอบให้มีคุณภาพได้ย่อมขึ้นอยู่กับการที่บุคคลนั้น มีความรู้ความเข้าใจ และเจตคติที่ดีต่องานที่ปฏิบัติ หมายความว่า ชำนาญการครูที่ปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา และผู้บริหารที่มีบทบาทในการส่งเสริมการประกันคุณภาพการศึกษา ควรมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา พร้อมกับต้องมีเจตคติที่ดีต่อการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งในด้านการเห็นความสำคัญและความจำเป็น รวมถึงความปรารถนาที่จะมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษานั้น ซึ่งผลของการมีความรู้ความเข้าใจ และเจตคติต่อการประกันคุณภาพการศึกษานั้น จะสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาเกิดความพร้อมหรือความโน้มเอียงของจิตใจที่จะปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาได้เป็นอย่างดี และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการประกันคุณภาพ ทำให้สถานศึกษาเปลี่ยนแปลงได้แก่ คน ระบบ และการจัดการ คน มีลักษณะที่สำคัญคือ ภาวะผู้นำ ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำในการบริหารจัดการคุณภาพ ส่งเสริมสนับสนุนและประสานให้ครูมีการทำงานเป็นทีม และสร้างภาวะผู้นำในการทำงานหรือตามบทบาทหน้าที่ให้เกิดกับครูด้วย เจตคติและทักษะ สร้างความตระหนักและความเข้าใจต่อการประกันคุณภาพการศึกษาแก่ทีมงานว่าเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องดำเนินการ และพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความเข้าใจ และทักษะการทำงานให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การทำงานเป็นทีม เป็นภาระงานของสถานศึกษามีอยู่หลายงานที่มีความเชื่อมโยงกันทั้งในระบบหลักและระบบสนับสนุน ซึ่งสถานศึกษาต้องกำหนดทีมผู้รับผิดชอบแต่ละระบบเพื่อร่วมกันกำหนดเป้าหมาย วางแผนการทำงาน ออกแบบประเมิน แล้วช่วยกันทำ และพัฒนาปรับปรุงระบบให้ดีขึ้น โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ปรึกษาหารือ ฟังพาดูซึ่งกันและกัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถ้าทำได้สำเร็จจะส่งผลให้การทำงานเป็นทีมมีความเข้มแข็งและยั่งยืน ส่วนระบบประกอบด้วย คู่มือระบบ การดำเนินการที่มีประสิทธิภาพ ต้องมีคู่มือระบบที่มีขั้นตอน วิธีการมาตรฐาน และบันทึกมาตรฐานที่ชัดเจน โดยคู่มือระบบนี้ต้องเขียนขึ้นโดยการมีส่วนร่วมของทุกคนในสถานศึกษา รับรู้และเห็นพ้องต้องกันที่จะทำตามระบบนั้น และการจัดการ ต้องอาศัยปัจจัยสู่ความสำเร็จที่สำคัญคือ การสื่อสาร การกำกับติดตาม และความร่วมมือของทุกคน

โดยการสื่อสารทุกคนในสถานศึกษาให้เข้าใจตรงกัน และต้องเป็นการสื่อสารทางบวกที่เสริมพลังร่วมในการทำงานตามระบบ และกระตุ้นให้มีการเรียนรู้ การกำกับติดตาม ต้องมีการวางแผน และการกำกับติดตามที่เป็นระบบ ต่อเนื่องและสม่ำเสมอตามระยะเวลาที่กำหนดเพื่อรายงานความก้าวหน้าของงานที่ทำไปแล้ว และช่วยกันพัฒนางานที่จะทำต่อไป ส่วนความร่วมมือของทุกคนในการประกันคุณภาพให้ประสบความสำเร็จนั้นความร่วมมือ และการมีส่วนร่วมเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ดังนั้น สถานศึกษาจึงต้องมีการบริหารจัดการให้เกิดความร่วมมือในสถานศึกษา เป็นการเปิดโอกาสให้ทุกคนเป็นเจ้าของระบบ ร่วมรับรู้ยอมรับและลงมือทำตามขั้นตอน กระบวนการของระบบคุณภาพอย่างจริงจัง ซึ่งจะนำไปสู่การทำงานเป็นทีมที่เข้มแข็ง (สถาบันวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้, 2547. หน้า 7-9)

โดยสรุปการประกันคุณภาพการศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน มีเหตุผลและความจำเป็นหลายประการที่ทำให้สถานศึกษาต้องดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา เช่น กระแสโลกาภิวัตน์ สภาพเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมไทย สภาพการจัดการศึกษาในปัจจุบัน บทบัญญัติด้านการศึกษารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (หมวด 6) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) นโยบายของรัฐด้านการศึกษา และการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ดังนั้นถ้าข้าราชการครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ขาดเจตคติที่ดีต่อการประกันคุณภาพการศึกษาแล้ว ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาคงไม่สามารถดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาให้ประสบความสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาได้ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะทราบว่าปัจจุบันข้าราชการครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย มีความรู้ความเข้าใจ เจตคติ และการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นอย่างไร จึงเป็นที่มาของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ซึ่งจะศึกษาเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ เจตคติ และการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของข้าราชการครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย โดยผลการศึกษาที่ได้สามารถนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาข้าราชการครูในโรงเรียน ทั้งในด้านการบริหารจัดการ และการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

2. จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจ เจตคติ และการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของผู้อำนวยการโรงเรียนและครูที่ปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจ เจตคติ และการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของผู้อำนวยการโรงเรียนและครูที่ปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย
3. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจ เจตคติ และการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของข้าราชการครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ตามเพศ ตำแหน่ง อายุราชการ วุฒิการศึกษา ขนาดของโรงเรียน และเขตพื้นที่การศึกษา

3. คำถามการวิจัย

1. ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูที่ปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย มีความรู้ความเข้าใจ เจตคติ และการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับใด
2. ความรู้ความเข้าใจ เจตคติ และการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของผู้อำนวยการโรงเรียนและครูที่ปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย มีความสัมพันธ์กันอย่างไร
3. ความแตกต่างกันของผู้อำนวยการโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย ตามเพศ ตำแหน่ง อายุราชการ วุฒิการศึกษา ขนาดของโรงเรียน และเขตพื้นที่การศึกษา ทำให้มีความรู้ความเข้าใจ เจตคติ และการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาแตกต่างกันหรือไม่

4. ความสำคัญของการวิจัย

1. ทราบถึงระดับความรู้ความเข้าใจ เจตคติ และการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของผู้อำนวยการโรงเรียนและครูที่ปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย อันเป็นประโยชน์ต่อการประกันคุณภาพการศึกษา

2. ทราบความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจ เจตคติ และการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของผู้อำนวยการโรงเรียนและครูที่ปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย อันเป็นประโยชน์ต่อการประกันคุณภาพการศึกษา

3. ทราบความแตกต่างของความรู้ความเข้าใจ เจตคติ และการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของผู้อำนวยการโรงเรียนและครูที่ปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย อันเป็นประโยชน์ต่อการประกันคุณภาพการศึกษา

4. เป็นแนวทางในการเตรียมความพร้อม และส่งเสริมการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา โดยการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ การปรับเปลี่ยนเจตคติและการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ของผู้อำนวยการโรงเรียนและครูที่ปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย

5. ขอบเขตการศึกษา

1. ขอบเขตของเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ศึกษาเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ เจตคติ และการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของผู้อำนวยการโรงเรียนและครูที่ปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย จำนวน 486 โรงเรียน (ข้อมูล ณ 10 มิถุนายน 2547)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนละ 1 คน และครูที่ปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนละ 1 คน จากโรงเรียนจำนวน 447 โรงเรียน

3. พื้นที่การวิจัย

พื้นที่การวิจัยครั้งนี้ คือ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 จำนวน 304 โรงเรียน และเขต 2 จำนวน 182 โรงเรียน รวม 486 โรงเรียน

4. ตัวแปรในการวิจัย

4.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่

4.1.1 เพศของข้าราชการครู แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

- 1) เพศชาย
- 2) เพศหญิง

4.1.2 ตำแหน่งของข้าราชการครู แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

- 1) ผู้อำนวยการโรงเรียน
- 2) ครูที่ปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

4.1.3 อายุราชการ แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

- 1) อายุราชการต่ำกว่า 10 ปี
- 2) อายุราชการ 10 - 20 ปี
- 3) อายุราชการมากกว่า 20 ปี

4.1.4 วุฒิการศึกษา แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

- 1) ต่ำกว่าปริญญาตรี
- 2) ปริญญาตรี
- 3) สูงกว่าปริญญาตรี

4.1.5 ขนาดของโรงเรียน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

- 1) โรงเรียนขนาดเล็ก
- 2) โรงเรียนขนาดกลาง
- 3) โรงเรียนขนาดใหญ่

4.1.6 เขตพื้นที่การศึกษา แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

- 1) เขต 1
- 2) เขต 2

4.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่

4.2.1 ความรู้ความเข้าใจด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

4.2.2 เจตคติต่อการประกันคุณภาพการศึกษา

4.2.3 การปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง วิธีการหรือกลยุทธ์ที่กำหนดแนวปฏิบัติหรือแนวทางในการดำเนินงานในการจัดการศึกษาที่เป็นหลักประกันว่า นักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาเป็นที่ยอมรับของสังคม ประกอบด้วย การดำเนินงาน 3 ประการ

1.1 การควบคุมคุณภาพ คือ กระบวนการหรือแนวปฏิบัติที่นำการศึกษาไปสู่คุณภาพ

1.2 การตรวจสอบและแทรกแซงคุณภาพ ประกอบด้วย การประเมินความก้าวหน้าและการจัดทำรายงาน การติดตามตรวจสอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และมาตรการปรับปรุงคุณภาพของโรงเรียนที่ไม่ถึงเกณฑ์มาตรฐานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.3 การประเมินคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย การทบทวนคุณภาพของโรงเรียน และการประเมินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวม

2. ความรู้ความเข้าใจด้านการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา ในเรื่อง หลักการ แนวปฏิบัติ แนวคิดในการประกันคุณภาพการศึกษา

3. เจตคติ หมายถึง ความคิดอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งมีอารมณ์เป็นตัวนำทำให้บังเกิดจิตใจโน้มเอียงก่อให้เกิดการกระทำแบบใดแบบหนึ่ง (Triandis, 1971. p. 3) เจตคติต่อการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การเห็นความสำคัญและความจำเป็นในการประกันคุณภาพการศึกษา

4. การปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การปฏิบัติงานในการประกันคุณภาพการศึกษา โดยครอบคลุมการปฏิบัติงานด้านการเป็นผู้นำในการส่งเสริมการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านการประสานงานการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านการชี้แนะให้คำปรึกษาและอบรมให้ความรู้ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา และด้านการให้บริการการจัดกิจกรรมส่งเสริมการประกันคุณภาพการศึกษา

5. ข้าราชการครู หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน และครูที่ปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย

5.1 ผู้อำนวยการ หมายถึง หัวหน้าสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย

5.2 ครูที่ปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง ครูที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้อำนวยการโรงเรียนให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นหัวหน้างานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

6. ขนาดของโรงเรียน หมายถึง การแบ่งขนาดของโรงเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2532 คือ

6.1 โรงเรียนขนาดเล็ก คือ โรงเรียนที่มีนักเรียน 120 คนลงมา

6.2 โรงเรียนขนาดกลาง คือ โรงเรียนที่มีนักเรียน 121 - 300 คน

6.3 โรงเรียนขนาดใหญ่ คือ โรงเรียนที่มีนักเรียน 301 คนขึ้นไป

7. เขตพื้นที่การศึกษาเลย หมายถึง เขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 และเขต 2

7.1 เขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 มีโรงเรียนทั้งหมด 304 โรงเรียน ใน 8 อำเภอ คือ (1) อำเภอเมืองเลย (2) อำเภอท่าลี่ (3) อำเภอเชียงคาน (4) อำเภอปากชม (5) อำเภอด่านซ้าย (6) อำเภอนาแห้ว (7) อำเภอภูเรือ และ(8) อำเภอนาดูน

7.2 เขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 2 มีโรงเรียนทั้งหมด 182 โรงเรียน ใน 4 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ คือ (1) อำเภอวังสะพุง (2) อำเภอภูกระดึง (3) อำเภอผาขาว (4) อำเภอภูหลวง (5) กิ่งอำเภอเอราวัณ และ(6) กิ่งอำเภอหนองหิน

7. สมมุติฐานการวิจัย

1. ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูที่ปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา มีความรู้ความเข้าใจ เจตคติ และปฏิบัติงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาในระดับสูง
2. ความรู้ความเข้าใจ เจตคติ และการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของผู้ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูที่ปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลยมีความสัมพันธ์กัน
3. ความแตกต่างกันของผู้ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูที่ปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ตามเพศ ตำแหน่ง อายุราชการ วุฒิการศึกษา ขนาดของโรงเรียน และเขตพื้นที่การศึกษา ทำให้ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูที่ปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา มีความรู้ความเข้าใจ เจตคติ และการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา แตกต่างกัน